

RESPUBLIKAMIZDA PUL-KREDIT SIYOSATINI SAMARALI AMALGA OSHIRISH YO‘LLARI.

Baqoyev Sunnatillo Burxon o‘g‘li.

PROFI UNIVERSITETI Pedagogika va Aniq fanlar kafedrası assistenti.

Annotatsiya: *Mamlakatimizda samarali pul-kredit siyosatini olib borishda rivojlangan davlatlarda qo‘llaniladigan tizimlarni tanishtirish va ularning amaliy ahamiyatini asoslashga xizmat qiluvchi ilmiy-amaliy xulosa va tavsiyalarni shakllantirish zarur bo‘lib qoladi. Ushbu tadqiqotda samarali pul-kredit siyosatini o‘rganish bo‘yicha chora-tadbirlar ilmiy asosga ega.*

Kalit so‘zlar: *pul-kredit siyosati, milliy valyuta, inflyatsiya, valyuta kursi, qayta moliyalashtirish stavkasi, talab qilinadigan rezerv nisbati, ochiq bozor siyosati.*

ПУТИ ЭФФЕКТИВНОЙ РЕАЛИЗАЦИИ КРЕДИТНОЙ ПОЛИТИКИ В НАШЕЙ РЕСПУБЛИКЕ.

Бакаев Суннатилло Буркхон угли.

УНИВЕРСИТЕТ ПРОФИ ассистент кафедры педагогики и точных наук.

Аннотация: *Необходимо ознакомить с системами, используемыми в развитых странах, и сформулировать научно-практические выводы и рекомендации, служащие обоснованием их практической значимости в проведении эффективной денежно-кредитной политики в нашей стране. В данном исследовании меры по изучению эффективной денежно-кредитной политики имеют научную основу.*

Ключевые слова: *денежно-кредитная политика, национальная валюта, инфляция, обменный курс, ставка рефинансирования, норматив обязательных резервов, политика открытого рынка.*

WAYS OF EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF CREDIT POLICY IN OUR REPUBLIC.

Bagayev Sunnatillo Burkhan son.

PROFI UNIVERSITY Assistant Professor of Pedagogy and Exact Sciences.

Abstract: *It is necessary to introduce the systems used in developed countries and to formulate scientific-practical conclusions and recommendations that serve to justify their practical importance in conducting an effective monetary policy in our country. In this study, the measures for studying effective monetary policy have a scientific basis.*

Key words: *monetary policy, national currency, inflation, exchange rate, refinancing rate, required reserve ratio, open market policy.*

Kirish

O‘zbekiston Respublikasining "Markaziy bank to‘g‘risida"gi Qonuniga muvofiq, Markaziy bankning strategik maqsadlari bank tizimi va to‘lov tizimlari barqarorligini ta‘minlovchi infratuzilmaga qarshi kurashish hisoblanadi. Ushbu strategik maqsadga erishish uchun pul-kredit siyosatining taktik maqsadlari sifatida inflyatsiya maqsadi va pul ta‘minotining o‘shish sur‘ati qo‘llanilmoqda. Ayni paytda

O‘zbekistonda pul-kredit siyosatini takomillashtirish bilan bog‘liq dolzarb masalalar mavjud. Hozirgi muammolarga pul ta‘minotining o‘shish sur‘atlari va milliy valyutaning devalvalyatsiya darajasining yuqoriligi, iqtisodiyotga pul ta‘minotining past darajasi, tijorat banklarining kreditlari bo‘yicha milliy valyutadagi nisbati yuqori foiz stavkalari kiradi.

O‘z navbatida, pul-kredit siyosatini takomillashtirish bilan bog‘liq hozirgi muammolarning ilmiy jihatdan to‘g‘ri echimini topish etakchi pul

tushunchalarining tamoyillarini o'rganish va ularning amaliy ahamiyatini baholashni zarur qiladi. Monetarizm pullik nazariyasining asoschisi AQShning Chikago universiteti professori, Nobel mukofoti laureati M.Fridmandir. M.Fridman iqtisodiy adabiyotlarda birinchi bo'lib pul ta'minotining yillik o'sishini qat'iy indikator sifatida belgilash va unga erishish jarayonini Markaziy bank tomonidan nazorat ob'ekti qilib qo'yish zarurligini ilmiy asoslab berdi.

Uning xulosasiga ko'ra, pul ta'minotining o'sishi yakuniy mahsulot narxining uzoq muddat davomida barqaror o'sishiga asoslanishi kerak

Inflyatsiyaning strukturadagi etakchi omili pulsiz omillarning og'irligi, asosiy inflyatsiya darajasining inflyatsiyani targetlash jarayonida ishlatilmasligi O'zbekiston Respublikasining "Markaziy bank to'g'risida"gi yangi Qonuniga muvofiq, Markaziy bankning pul-kredit siyosatining strategik maqsadlari inflyatsiyaga qarshi kurashish, mamlakat bank tizimi va to'lov tizimlarining barqarorligini ta'minlash bo'lsa, inflyatsion maqsadlar va pul ta'minotining o'sish sur'atlari pul-kredit siyosatining taktik maqsadlari hisoblanadi Tadqiqotni o'tkazishda induksiya va deduksiya, trend tahlili va ekspert baholash usullari qo'llanildi.

O'zbekiston Respublikasida milliy valyutaning davom etayotgan devalivatsiyasi, inflyatsiyaning nisbatan yuqori darajasi, iqtisodiyotga pul tushinishning yuqori darajasi monetar tushunchalarning amaliy ahamiyatini baholashda e'tiborga olinishi kerak bo'lgan muhim omillardir. Yetakchi pul tushunchalarining bir qator tamoyillari amalda qo'rildi.

Ayniqsa, monetarizmning pul muomalasi nazariyasining pul ta'minotining o'sish sur'atlarini boshqarish prinsipi dunyoning ko'pgina davlatlarida pul muomalasining taktik maqsadi sifatida ishlatiladi Aqsh, Yaponiya va Fransiyaning pul ta'minotining o'sish sur'atlarini cheklash bo'yicha pul-kredit siyosati natijalari shuni ko'rsatdiki, ushbu chora oxir-oqibat ishlab chiqarish sur'atlarining

pasayishiga, tovar va xizmatlar ta'minotining kamayishiga olib keladi, ammo narxlar barqarorligiga erishiladi.

Bu xulosa dunyoning ko'plab davlatlari amaliyotida isbotlangan Pul-kredit siyosatining asosiy ko'rsatkichlari 2018-2020 yillarda O'zbekistonda yuqori inflyatsiya darajasi Markaziy bankning qayta moliyalashtirish stavkasini ta'minlashga olib keldi. Bu esa o'z navbatida tijorat banklarining milliy valyutadagi kreditlari bo'yicha foiz tavlalarining yuqori bo'lishiga olib keldi.

O'z navbatida, tijorat banklari kreditlari bo'yicha yuqori foiz stavkalari korxonalariga to'sqinlik qildi. 1. Iqtisodiyotning naqd pul bilan ta'minlanganlik darajasi, foizda Rasmdagi ma'lumotlardan ko'rinadiki 1 ta, 2018-2020-yillarda O'zbekiston Respublikasining iqtisodiyotining pullik salohiyati darajasi past bo'lgan. Bu esa mamlakat iqtisodiyotida zo'ravonlik muammosini hal etmaydi. Shuni ta'kidlash kerakki, J.Keynsning pul-kredit siyosatini o'tkazish mexanizmi to'g'risidagi qoidasi O'zbekiston Respublikasining amaliyoti uchun muhim ahamiyatga ega.

Bunga O'zbekiston Respublikasida tijorat banklarining kreditlari bo'yicha joriy yuqori foiz stavkalari kompaniya va firmalarning kredit olish imkoniyatini kengaytirishga to'sqinlik qilayotgani sabab bo'lmoqda. Chunki foizlar kreditlar bahosi hisoblanadi. Kreditlar bo'yicha foiz stavkalari qancha yuqori bo'lsa, jismoniy va yuridik shaxslarning ulardan va firmalardan foydalanish imkoniyati tijorat banklari kreditlariga kirish imkoniyatlarini kengaytirish imkoniyati past bo'ladi.

O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining pul-kredit salohiyatining past darajada bo'lishi kengaytirilgan pul-kredit siyosatini amalga oshirishni zarurat qilib qo'yadi 2020 yil 1 dekabr holatiga ko'ra, mamlakat korxonalari o'rtasida jami debital daromadlar hajmi 120,5 trln so'mni tashkil etdi

O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan olib borilayotgan pulkredit siyosatini takomillashtirishdagi yana bir muhim masala – bu talab qilinadigan rezervlarning yuqori darajasidir.

Markaziy bank tomonidan tijorat banklarining chet el valyutasidagi depozitlari uchun belgilangan rezerv talabi 14%ni tashkil etadi. Bu juda yuqori kurs bo‘lib, uning ustiga xorijiy valyutadagi omonatlar uchun zarur bo‘lgan rezervlar miqdori milliy valyuta kursi bo‘yicha so‘mga aylantiriladi va "Nostro" so‘mdagi banklarning vakillik hisob varag‘idan chiqarildi.

Natijada tijorat banklarining likvidlikligiga kuchli nojo‘ya ta‘sir ko‘rsatmoqda. tijorat banklarining likvidlikligi. Kerakli rezervlar miqdori tijorat banklarining korrespondentlik hisobida qoldirilishi mumkin Milliy valyuta - so‘mning 1 AQSH dollariga nisbatan nominal kursi, so‘m 2 Rasm shuni ko‘rsatadiki, 2018-2020 yillarda O‘zbekistonda milliy valyutaning AQSH dollariga nisbatan nominal kursining o‘zgaruvchanlik darajasi yuqori bo‘lib, 25,6% ni tashkil etdi.

Milliy valyutaning, xususan, uning yuqori darajadagi devalvolyatsiya darajasining o‘zgaruvchanlik darajasining yuqoriligi makroiqtisodiy o‘sish sur‘atlarining barqarorligiga salbiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. Ayniqsa, yuqori devalvolyatsiya sharoitida korxonalar va banklarning investitsion faolligi kamayadi.

Foydanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasining Qonuni. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki to‘g‘risida Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi: No 03/19/582/4014.

2. Fridmen, M. (1999). Esli by dengi zagovorili... Per. s angl. (b.113-114). Moskva: I

3. Keynes, D.J.M. (1999). Obshchaya teoriya zanyatosti, protsenta i deneg. Per. s angl. (p.352). Moscow: Gelios ARV.
4. Мишкин, Ф.С. (2013). Экономическая теория денег, банковского дела и финансовых рынков. Пер. с англ. (п.485). Moscow: ООО «I.D. Williams».
5. Taylor, J. (1993). The Robustness and Efficiency of Monetary Policy Rules as Guidelines for InterestRate Setting by European Central Bank. Journal of Monetary Economics, Vol. 43. Issues, b. 655-679.
6. McCallum, B.T. (2000). Alternativ pul-kredit siyosati qoidalari: O'zbekiston, Buyuk Britaniya va Yaponiya uchun tarixiy moslamalar bilan taqqoslash. Richmond O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki iqtisodiy chorak, 1/86, Qish, b. 49-79. №4 2022 76
7. Bobakulov, T.I. (2008). O'zbekiston Respublikasida milliy valyuta kursi barqarorligini ta'minlash muammolari va ularni hal etish yo'llari. I.f.d. ilm. dar. ol. three. taqd. et. diss. avtorefer. (b.27). Toshkent.
8. Rashidov, R.I., Murtazayev, N.R., & Baratova, S.S. (2020). Qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlantirish yo'nalishlari. "Agroprocessing" jurn., vol.7, Issue 2,-b.29-34
9. International Scientific Journal, "Ways of effective implementation of monetary policy in our country" Sh.Yakubova, R.Rashidov, M.Umarova, K.O'rinov p-ISSN: 2308-4944. 3010. (2021). O'zbekiston Respublikasida ijtimoiy-iqtisodiy vaziyat. Statby byulleteni. (b.347). Toshkent
10. Alikulov, A. T., Iskandarovich, R. R., & Komiljon, O. (2022). O'zbekistonda tijorat banklarining barqaror faoliyatini amalga oshirishda raqamli bank xizmatlarini joriy etish. Results of National Scientific Research, 1(2), 62-67.